

Behov for sektorlov for vanntjenester

Statlige myndigheter må følge opp samfunnets behov og Stortingets føringer om å lovregulere kommunenes vann- og avløpstjenester til innbyggerne gjennom en sektorlov for vanntjenester. Dagens praksis, med at hver kommune må fastsette abonnementsvilkår for sine vann- og avløpstjenester, er ressurskrevende og gir innbyggerne dårligere rettssikkerhet. I tillegg har ikke kommunene tilstrekkelige virkemidler for å motvirke vannlekkasjer og håndheve vanningsrestriksjoner.

Abonnementsvilkår for vann og avløp

Det er kommunene som i hovedsak sørger for de viktige vann- og avløpstjenestene til innbyggerne og næringslivet (abonnenter). Kommunene må selv fastsette vilkår for tjenestene i kraft av å eie anleggene som abonnentene knytter seg til, da det ikke foreligger tilstrekkelige lovbestemmelser for dette kundeforholdet. De fleste kommuner fastsetter abonnementsvilkår for sine vann- og avløpstjenester basert på «Standard abonnementsvilkår for vann og avløp», som utgis av Kommuneforlaget på vegne av KS.

Abonnementsvilkårene utarbeides uten formelle krav til brukermedvirkning og uten krav til hvordan de skal vedtas. Mange kommuner legger vilkårene ut på høring før de vedtas lokalt, uten å motta vesentlige reaksjoner fra abonnentene. En lokal prosess uten formkrav er ressurskrevende for kommunene, gir dårlig rettssikkerhet for abonnentene og er lite egnet for å avklare viktige prinsipielle spørsmål.

Viklitige tjenester lovreguleres

I Norge er det tradisjon for å lovregulere kommunale og statlige tjenester, eksempelvis skole, trygd, barnevern og helse, i egne sektorlover. Det samme gjelder infrastrukturtenester som vei, jernbane, kraft

og ekom. Nett- og energiselskapene har for eksempel god forankring for sin virksomhet gjennom energiloven, vannressursloven og vassdragsloven, med OED og NVE som ansvarlig statlig myndighet.

Flesteparten av landets innbyggere er avhengige av at kommunene leverer deres vann- og avløpstjenester. Situasjonen vil raskt bli kritisk dersom befolkningen skulle få forurenset drikkevann, mangle vann til å spyle ned i toalettene med, eller det

ikke lenger leveres vann til brann-slokking. Det er derfor vanskelig å forstå hvorfor det ikke er utarbeidet en sektorlov på dette viktige kommunale tjenesteområdet. I praksis viser det seg å være lite behov for lokale tilpasninger i reguleringen av ansvarsforholdet mellom kommune og abonnent, og det er derfor et egnet samfunnsområde å regulere gjennom lov. Der det skulle være spesielle lokale behov, kan dette ivaretas gjennom lokale forskrifter.

Fragmentert regelverk

Forholdet mellom kommunene og deres abonnenter på vann- og avløpsområdet er i dag regulert «stykkevis og delt» i en rekke lover og forskrifter, bl.a.:

- huseieres tilknytningsplikt er regulert i forurensningsloven og plan- bygningsloven
- eierskapet til anleggene og abonnentenes gebyrplikt er regulert i vass- og avløpsanleggslova
- anleggseiernes erstatningsansvar for skader er regulert i forurensningsloven og vannressursloven
- ekspropriasjonsadgangen i forbindelse med utbygging av anlegg er regulert i oreigningslova og plan- og bygningsloven
- kvalitets- og sikkerhetskrav til vann- og avløpstjenesten er regulert gjennom en rekke lover og forskrifter, som også gjennomfører EU-direktiver på området i norsk rett

Et enstemmig overvannsutvalg uttalte i «NOU 2015:16 Overvann i byer og tettsteder» at en uoversiktlig og til dels manglende lovregulering gir abonnentene dårligere retts-sikkerhet og skaper usikkerhet og merarbeid for kommunene. Tvister

mellom abonnent og kommune må i hovedsak bringes inn for domstolene, noe som både kan være tidkrevende og kostbart. Overvannsutvalget konkluderte med at: «Utvalget har, i tråd med mandatet, også vurdert behovet for en sektorlov for vann- og avløpstjenester som regulerer forholdet mellom kommunen som anleggseier og tjenesteleverandør og deres abonnenter. Utvalget mener det er behov for en slik lov.»

Føringer fra Stortinget

Behovet for en egen sektorlov for vann- og avløpstjenester har vært påpekt fra Stortingets side ved flere anledninger opp gjennom årene. Senest i juni 2017, i behandling av Innst. 436 S (2016-2017), ba Stortinget regjeringen om å gjennomgå anbefalingene fra overvannsutvalget og komme tilbake til Stortinget på egnet måte med forslag til tiltak og virkemidler for overvannsproblematikk, inkludert en vurdering av en egen sektorlov for vann- og avløp.

Forslag til vanntjenestelov

Siden ingen statlig myndighet i dag har ansvar for å ivareta helheten i regelverket på vann- og avløpsområdet, har Norsk Vann opp gjennom årene synliggjort behovet for å utvikle et samlet regelverk. I Norsk Vanns rapport 141/2004 «Trenger Norge en VA-lov?» ble det konkludert med at det var behov for en sektorlov for vann- og avløpstjenester. Ti år senere ble dette fulgt opp med et konkret forslag til hva en slik lov bør regulere, i Norsk Vann rapport 214/2015 «Forslag til ny sektorlov for vanntjenester». Lovforslaget var utarbeidet i samarbeid med representanter for både kommunene og abonnentene.

Norsk Vann mener

- 1) Det er behov for en sektorlov for vanntjenester for bedre å regulere rettigheter og plikter i forholdet mellom kommunene og deres abonnenter på vann- og avløpsområdet. En sektorlov vil gi mer effektiv statlig forvaltning på området, redusere antall tvistesaker i domstolene og gjøre det lettere for kommuner og deres abonnenter å forstå og anvende reglene.
- 2) Regjeringen må snarest sette i gang arbeidet med en sektorlov for vanntjenester, i tråd med samfunnets behov og Stortingets føringer. Et sektorlovarbeid bør ta utgangspunkt i vass- og avløpsanleggslova, og utvide denne med bestemmelser som i dag vedtas av hver enkelt kommune som abonnementsvilkår.
- 3) Norsk Vanns rapport 214/2015 «Forslag til ny sektorlov for vanntjenester» vil være et godt utgangspunkt for et statlig lov-arbeid.

Norsk Vann er en interesse- og kompetanseorganisasjon for vannbransjen i Norge. Organisasjonen skal bidra til å oppfylle visjonen om rent vann ved å arbeide for bærekraftig utvikling, sikre bransjen gode rammevilkår og legge til rette for kompetanseutvikling og kunnskapsdeling.

Norsk Vann eies av norske kommuner, kommunalt eide vann- og avløpselskaper, kommunenes driftsassistanser og noen samvirkevannverk. Norsk Vann representerer 370 kommuner med ca 95% av landets innbyggere. En rekke leverandører, rådgivere m.v. er tilknyttede medlemmer.

Norsk Vann BA

Vangsvegen 143
2321 Hamar
Telefon: 62 55 30 30
E-post: post@norskvann.no
www.norskvann.no